

Zinka Kosmač

Z zelenim Tomosom po trzinskih poljih

Rojena sem bila pred 78 leti v Trzinu, ki je bil takrat majhna vas. To so bili časi, ko je bilo glavno prevozno sredstvo še vedno konjska vprega, počasi pa so tudi k nam prihajala motorizirana vozila. Ta so bila za marsikoga nedosegljiva, za dekleta pa v tistem času sploh ni bilo običajno, da bi jih zanimale tehnične stvari, motorji in avtomobili. Zame to ni veljalo. Mogoče zato, ker je bil moj oče, sicer po poklicu kovač, zelo tehnično napreden. Prav on je na primer po lastni zamisli okoli leta 1955 začel izdelovati gasilske vozove s sedeži za gasilce, kasneje tudi avtomobilske prikolice. Tako sem že od malega v njegovi kovaški delavnici spremljala nastajanje prevoznih sredstev.

Odraščala sem v družbi brata in bratrancev, fantov, ki so jim ves čas hodili po glavi motorji. Tako so se njihovi pogovori o motorjih dotaknili tudi mene. Čeprav sem bila šele na začetku najstniških let, sem se že začela zanimati za motorje. Moj oče je kar kmalu kupil čudovit zelen Tomosov moped. Z njim se je v začetku vozil le on, saj ga je potreboval pri delu. Zanj je izdelal posebno prikolico, da je lažje dobavljal material za kovačijo. Moped je stal v veži hiše in otroci smo hodili okoli njega, ga le gledali in občudovali.

Meni je bilo takrat kakih trinajst let in vedno sem sodelovala pri raziskovanju in pogovorih o mopedu, zelo pozorno sem tudi opazovala očeta, kadar se je usedel na moped. Katero ročko stisniti, kateri pedal, kako dodati »gas« - vse to sem vedela v teoriji, toda vožnje mi oče ni dovolil. Ampak želja, da bi vendarle poskusila voziti motor, je bila tako velika, da sem očetovo prepoved potisnila nekam daleč stran, skrivaj sedla na motor in poskusila.

Uspelo mi je že ob prvem poskusu. Po domačem dvorišču sem speljevala, ustavljala, vijugala, krožila ... Hej, bilo je enkratno! Najprej sem vozila previdno, potem pa vedno hitreje! Ko je oče skozi okno videl kaj počnem in kako dobro mi gre, mi je dovolil, da sem vožnjo nadaljevala tudi po polju. Za hišami ob glavni trzinski cesti so namreč še danes njive, ki so bile v moji mladosti moj motoristični poligon. Kolovozi in makadamske stranske ceste so bile komaj kaj obljudene, avtomobilov tam ni bilo in oče je vedel, da se mi ne more nič posebnega zgoditi. Kmalu sem, kljub mojim mladim letom, na motorju prevažala tudi sošolke in sošolce. V čast mi je, da je bil med njimi tudi legendarni Janko Štefe, pozneje večkratni jugoslovanski državni prvak v motociklizmu. Še nedavno je svojemu kolegu ob moji prisotnosti navrgel: »Veš, tale je pa še mene na motorju vozila!« Priznam, da se mi je dobro zdelo, saj je res marsikdo želel, da ga popeljem naokoli po Trzinu. Z leti je bilo tudi drugih motorjev vedno več in tudi prijatelji so dobivali motorje. Zlasti Vespe in Lambrette so bile tedaj posebej privlačne.

Kmalu za tem je oče kupil še avto, belega Fiata millecento. To je bila za mene še dodatna strast. Ko je oče opravljal ure vožnje za šoferski izpit, sem se vedno usedla na zadnjo klop, potisnila glavo med prednja sedeža in opazovala, sodelovala ... Sklopka, plin, menjalnik ... V mislih sem ponavljala gibe in vse se mi je zdelo povsem logično. Že samo z opazovanjem sem se naučila vsega, kar je potrebno za samostojno vožnjo. Spet sem si dovolila, da sem delala poskusne vožnje doma na dvorišču in potem spet nadaljevala naprej na polje. Ko je prišel čas za voziško

dovoljenje, sem morala opraviti komaj devet ur vožnje in že sem naredila izpit. Ker je bil naš avto eden redkih v Trzinu, so zlasti bolni ljudje pogosto prišli k našemu očetu, naj jih pelje k zdravniku. Najpogosteje je za to zadolžil kar mene. Tako se je nabralo veliko voznških izkušenj.

Ne samo, da sem zelo rada vozila, rada sem imela tudi hitrost. Priznam, da to ni vedno prav, vendar v svoji šoferski karieri nimam večjih »grehov«, saj sem bila kljub hitri vožnji tudi odgovorna. Pa vendar so me enkrat pozneje, ko sem bila že poročena, zaradi prehitre vožnje ustavili miličniki. (Naj povem, da moj pokojni mož Jože ni bil preveč za avtomobile. Izpit je naredil šele po petdesetem in je vožnjo prepuščal meni, me je pa redno opozarjal na prehitro vožnjo.) Takrat je bilo še dovoljeno izstopiti iz avta in prav to sem naredila. Ko sem izstopila, sem vrata za seboj zaprla, da moj mož ne bi slišal pogovora z miličniki. Priznala sem jim: »Res mi je žal, da sem vozila prehitro in v prihodnje bom bolj pazljiva, ampak, ali bi mi lahko tokrat pogledali malo skozi prste? Veste, moj mož mi bo tako privoščil, če me boste zdajle kaznovali!« Začeli so se smejati in me res samo opozorili. Ko sem se usedla nazaj za volan in ko me je Jože vprašal, koliko boš morala plačati, sem se pa samo nasmehnila: »Nič!«

Nikoli me ni bilo strah vožnje, hitrost mi je bila od nekdaj všeč in tudi velikost vozila me ni nikoli prestrašila. Ko smo gradili hišo, sem bila jaz tista, ki sem s prikolico vozila material. Kadar je bilo potrebno pripeljati domov kaj večjega, sem si sposodila kombi. Največje vozilo, ki sem ga vozila, pa je bilo na sindikalnem izletu pred kakimi 40 leti. Šli smo na Štajersko, v Jeruzalem, in šofer avtobusa je pred vrnitvijo potarnal kaj bi dal, da mu ne bi bilo treba voziti domov. Pa sem se ponudila, da lahko namesto njega peljem kar jaz! In res mi je zaupal volan enonadstropnega avtobusa. Čeprav je bilo to v letih, ko ceste niso bile tako prometne in čeprav je šlo le za nekaj kilometrov na lokalni cesti, se danes, ko pomislim na ta dogodek, samo zahvaljujem, da sem vse sodelavke varno pripeljala. Moj delovni kolektiv je bil tedaj predvsem ženski in njihov odziv na mojo vožnjo je bil zelo glasen aplavz.

Veliko je bilo zanimivih voženj, srečanj s policisti, pogosto sem se znašla tudi v vlogi inštruktorice vožnje, saj sem marsikoga v mladosti tudi podučila, kako se vozi ... K sreči so se vse moje šoferske dogodivščine končale dobro in brez nezgod. Vozim še danes in bom vse dokler mi bo to dopuščalo zdravje.